

It is determined that the older generation should not only know the peculiarities of the "digital aborigines" behavior, but also be able to respond properly. The administration of educational institutions should create comfortable learning conditions (modern classrooms, Internet access, use of multimedia boards, places for rest), modernize the educational space. "Digital immigrants" need to constantly develop their digital literacy, improve media skills and introduce new technologies into the educational process. Also, in order to improve interaction with young people, it is necessary to establish communication with their parents and provide them with information about the peculiarities of modern students.

Key words: interaction, partnership interaction, educational space, peculiarities, "baby-boomers" generation, generation X, generation Y, generation Z, "digital immigrants", "digital aborigines".

Дата надходження статті: 04.11.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Ляшкевич А. І.

УДК 373.3.035+373.3.017.4

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi50.296>

Коча І. А.*,

orcid.org/0000-0002-8799-5279

Лагойський А. О.*,

orcid.org/0000-0002-6459-4560

ІННОВАЦІЇ ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПТІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито інновації у змісті та технологіях формування соціальної та громадянської компетентностей здобувачів освіти в контексті вимог Нової української школи. Зокрема, на основі аналізу наукових джерел та нормативно-правової бази розкрито дефініції «компетентність», «соціальна компетентність», «громадянська компетентність».

Розглянуто ключові ідеї інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі, серед яких значне місце відводиться інтерактивним технологіям навчання, які спрямовані на реалізацію діяльнісного підходу, формування ключових і предметних компетентностей, вироблення соціальних, громадянських моделей поведінки.

Авторами висвітлено особливості формування соціальної та громадянської компетентностей молодших школярів у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ», зокрема, використання різних груп інтерактивних технологій навчання: кооперативного, колективно-групового, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань. Зазначено, що у навчанні інтегрованого курсу «Я досліджую світ» відбувається інтерактивна взаємодія учасників освітнього процесу, під час якої і вчитель, і учні разом виконують творчі завдання, беруть участь у діалозі, дискусії, пропонують спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, приймають продумані рішення. Новий предмет покликаний розвивати критичне мислення, просоціальні навички, навички міжособистісної взаємодії та інформаційної грамотності школярів у контексті громадянської освіти.

Виокремлено інтерактивні вправи, які застосовуються вчителем в освітньому процесі з метою формування життєвих компетентностей, забезпечення позитивного мікроклімату у класі, успіху, толерантної взаємодії.

*© Коча І. А.

*© Лагойський А. О.

Ключові слова: компетентність, соціальна компетентність, громадянська компетентність, молодші школярі, початкова ланка, Нова українська школа, інтегрований курс «Я досліджую світ».

Постановка проблеми. В умовах глобальної інформатизації, соціальної інтеграції, зростання освітньої сфери послуг виникає потреба в необхідності використання компетентнісного підходу до освіти, починаючи з початкової ланки, адже формування ключових компетентностей на всіх етапах, структурах та ланках робить сучасну систему освіти України компетентною. Інтеграція держави в систему європейських цінностей та демократії висуває перед громадянами країни наявність відповідних якостей особистості та життєвих компетентностей.

Фокусування на розвитку особистих здатностей та життєвих компетентностей школяра визначило низку вимог до професійної підготовки вчителя початкових класів, що передбачає:

- досконале володіння навчальним матеріалом із предметів та методикою їх викладання;
- готовність до реалізації особистісно зорієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів;
- забезпечення інтелектуального та психоемоційного розвитку учнів на засадах педагогіки партнерства.

Саме тому слід акцентувати увагу на важливому документі в освітній галузі – Концепції «Нова українська школа», що визначає «нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерела знань, а як «коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини» [11].

Аналіз досліджень. У нашому сьогоденні серед основних завдань закладу загальної середньої освіти постає формування компетентностей школярів, зокрема, громадянських та соціальних, які знаходять відображення у ставленні до людини як до вищої цінності. Тому реформації, що відбуваються в системі освіти, зорієнтовують педагогічну спільноту на загальний розвиток дитини: успішну соціалізацію та самореалізацію особистості, самостійність учнів, ефективну комунікацію, критичне мислення, конкурентоспроможність, мобільність та інші. Ці зміни детермінуються державно-правовими документами [2; 10], які, зокрема, актуалізують питання вивчення й обґрунтування рівності та прав людини, добробуту та здорового способу життя, розвитку цінностей і моделей поведінки здобувачів освіти Нової української школи як членів громадянського суспільства у глобалізованому світі. Звертаючись до Закону України «Про освіту», беремо до уваги, що «державна створює умови для здобуття громадянської освіти, спрямованої на формування компетентностей, пов'язаних з реалізацією особою своїх прав і обов'язків як члена суспільства, усвідомленням цінностей громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина» [5]. Державний стандарт початкової освіти передбачає, що громадянська та соціальна компетентності пронизані «ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей» [2].

Проблемі формування соціальної та громадянської компетентностей присвятили свої праці науковці, серед яких: І. Бех, В. Матяшук, Ю. Олексін, Т. Піроженко, О. Пометун (формування у свідомості учнів орієнтації на громадянські цінності); Т. Ремех, С. Рябов, Т. Смагіна, О. Сухомлинська (сутність та структура громадянської компетентності учнів); С. Бахтеєва, М. Гончарова-Горянська, О. Коваленко, Л. Лепіхова, О. Савченко (шляхи формування соціальної компетентності учнів). Між тим, у зв'язку з бурхливими

соціально-економічними трансформаціями в нашій країні проблема формування соціальної та громадянської компетентностей школярів набуває особливої актуальності, що потребує детального вивчення та дослідження.

Мета статті – висвітлення інноваційних підходів щодо формування соціальної та громадянської компетентностей молодших школярів на засадах вимог Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж здійснити глибокий аналіз сутності соціальної та громадянської компетентностей здобувачів освіти, спробуємо схарактеризувати дефініцію «компетентність».

У сучасному глумачному словнику поняття «компетентність» висвітлюється як «здатність успішно відповідати на індивідуальні та соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання; бути компетентним – вміти мобілізувати в даній ситуації здобуті знання і досвід» [1, с. 449].

Закон України «Про освіту» передбачає компетентність як «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, проводити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [5, с. 4].

Досліджуючи поняття «компетентність», О. Пометун інтерпретувала його як «складну інтегровану характеристику особистості, під якою розуміють набір знань, вмінь, навичок, ставлень, що дають змогу ефективно діяти або виконувати певні функції, забезпечуючи розв'язання проблем і досягнення певних стандартів у галузі професії або виді діяльності» [9, с. 11].

З опертям на викладене вище, маємо змогу розкрити дефініції «соціальна компетентність», «громадянська компетентність» у педагогічному розрізі.

Так, О. Ковальова вважає, що соціальна компетентність – це здатність людини розуміти та виконувати вимоги суспільства, у якому вона існує. Важливою характеристикою соціально-компетентної особистості є активність людини щодо суспільно значущої діяльності [4].

У педагогічному плані О. Пометун визначила громадянську компетентність як сукупність знань, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань, які допомагають людині усвідомити своє місце в суспільстві, обов'язок та відповідальність перед державою [8].

У Концепції розвитку громадянської освіти в Україні за умов розвитку української державності зазначено, що «Громадянські компетентності базуються на ціннісних орієнтирах, принципах верховенства права, демократії і надають можливість кожному брати активну участь у житті суспільства, ефективно діяти та відчувати власну приналежність до територіальної громади та держави» [10].

Зокрема, основні уміння діяти в життєвих ситуаціях, ідентифікувати себе як громадянина України висвітлюються в Типовій освітній програмі для закладів загальної середньої освіти [5].

Досліджуючи феномен формування соціальної та громадянської компетентностей, доречним буде акцентувати увагу на чотиривимірній моделі, на засадах якої будується сучасна українська освіта. Модель враховує наступні виміри навчання: учитися знати (когнітивний вимір); учитися застосовувати знання (інструментальний вимір); учитися бути (індивідуальний вимір); учитися жити разом (соціальний вимір). Усі чотири виміри є взаємопов'язаними та розглядаються в єдності та цілісності щодо становлення особистості дитини [6].

У рамках дослідження акцентуємо увагу на соціальному вимірі (етичний вимір), який є підґрунтям для громадянської освіти, заснованої на «цінностях демократії, справедливості, повазі до відмінностей, правах людини та соціальних нормах» [6, с. 12].

Сучасні освітні реалії прагнуть, щоб учнівська молодь була ефективною у поступі демократичного суспільства, тому громадянська освіта має займати важливу частину навчального плану, починаючи з початкової школи.

Формування громадянської та соціальної компетентностей набуло особливого значення в молодшому шкільному віці, адже саме в цей період у дітей відбувається активний фізичний та психоемоційний розвиток, підвищується здатність організму до відносно тривалої діяльності: розвивається здатність до взаємодії з однолітками в ігровій та освітній роботі, можливість домовлятися, поступатися, розподіляти завдання без допомоги дорослих; з'являються перші паростки дорослішання, що характеризуються балансом у бажанні отримувати та давати.

Вивчаючи ключові ідеї початкової освіти, фокусуємо увагу на основних компетентностях, що зорієнтовують школярів на усвідомлення почуття власної гідності, толерантності у соціальній комунікації, опанування вмій та навичок, необхідних для успішної життєдіяльності, формування самосвідомості та самовираження.

Прийняття Закону України «Про освіту», впровадження Концепції «Нова українська школа» та запровадження викладання в закладах загальної середньої освіти нового інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (1–4 клас) актуалізували проблему правової освіти учнівської молоді, активної позиції громадянської та соціально-культурної належності дитини, набуття життєвого досвіду в соціумі з урахуванням демократичних принципів.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» у початковій ланці складає приблизно 36 % від загального навчального навантаження учнів та зорієнтований на формування життєвих компетентностей здобувачів освіти, а саме власної ідентичності, готовності до змін через формування поваги до соціального оточення, толерантного ставлення до культурного різноманіття та розбіжності суджень, набуття досвіду взаємодії і співпраці через обмірковування прийнятних у класі, школі, суспільстві соціальних норм [4].

Тематичну основу курсу «Я досліджую світ» складають п'ять змістових ліній, кожна з яких передбачає наступні очікувані результати навчання школярів:

1. «Людина» (учні розуміють переваги акуратності, доброзичливості, чесності).
2. «Людина серед людей» (діти розрізняють вчинки, дають їм оцінку з погляду моральності; мають уявлення про необхідність доброзичливого та уважного ставлення до старших).
3. «Людина в суспільстві» (школярі долучаються до корисних справ громади);
4. «Людина і світ» (толерантне ставлення дітей до різноманітності світу людей).
5. «Людина і природа» (учні беруть посильну участь в природоохоронній діяльності) [7].

У навчанні інтегрованого курсу «Я досліджую світ» є можливість забезпечити інтерактивну взаємодію учасників освітнього процесу, під час якої в учнів відбувається розвиток соціальних навичок щодо взаємодії та співпраці в різних видах діяльності, здатність критично мислити, приймати продумані рішення. Новий предмет покликаний розвивати критичне мислення, просоціальні навички, навички міжособистісної взаємодії та інформаційної грамотності школярів у контексті громадянської освіти.

Особливістю інтегрованого курсу є ключові ідеї: інтеграція освітніх галузей, спрямованість на розвиток множинних компетентностей, використання інтерактивних

методів навчання, готовність педагога до застосування в освітньому процесі методів інтегрованого навчання [6].

У межах нашого дослідження сконцентруємо увагу на інтерактивних технологіях навчання, яким відводиться значне місце в освітньому процесі. Наш досвід засвідчує, що найбільш ефективними є такі інтерактивні технології, коли і вчитель, і учні перебувають в активній взаємодії: разом виконують творчі завдання, беруть участь у діалозі, дискусії, пропонують спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. При цьому має забезпечуватися атмосфера плідної співпраці та взаємоповаги.

Для прикладу розглянемо використання різних груп інтерактивних технологій з метою формування соціальної та громадянської компетентностей молодших школярів на уроках «Я досліджую світ» (за підручником авторів В. Пономаренко, Т. Воронцової, І. Гарбузюк, О. Хомич та ін., 3 клас), що представлено в таблиці 1.

Отже, у процесі проведення тематичних тижнів інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у молодших школярів відбувається моделювання життєвих ситуацій, рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, розвиток дослідницького потенціалу, формування активного пізнання навколишньої дійсності, що є вкрай важливим для майбутньої життєдіяльності.

Таблиця 1

Формування соціальної та громадянської компетентностей під час використання технологій інтерактивного навчання на уроках «Я досліджую світ»

Групи інтерактивних технологій	Види інтерактивних технологій	Тема тижня	Очікувані результати з соціальної та громадянської освітніх галузей. Учень/ учениця:
1	2	3	4
Кооперативного навчання	Карусель	Вчимося діяти разом	Пояснюють, що таке взаємодія; розповідають про свої враження від групової роботи, аналізують свій внесок; називають ознаки ефективної взаємодії; виконують правила роботи у групах; наводять приклади ефективної та неефективної взаємодії; розповідають про те, як злагодженість та взаємодія сприяють спільній роботі
	Робота в парах		
	Робота в малих групах		
	Акваріум		
Колективно-групового навчання	Незакінчене речення	Школа відчиняє двері	Розпізнають та описують шкільну традицію, яка їм найбільше подобається; наводять приклади шкільних традицій, які є у школярів з інших країн; розповідають про традиції, які вони хотіли б започаткувати у своїй школі або спільноті класу; прогнозує ймовірні наслідки власних рішень та поведінки в різних ситуаціях шкільного життя (у класі, їдальні, спортзалі тощо)
	Мозковий штурм		
	Мікрофон		
	Аналіз ситуації (кейс-метод)		
Ситуативне моделювання	Спрощене судове слухання	Ми – українці	Описують державні символи України; пояснюють, чому Україна є європейською державою; розповідають про архітектурні та природні пам'ятки України; наводять приклади культурних пам'яток з різних регіонів України; демонструють вміння роботи з картами; пояснюють, чим відрізняються поняття «демократія» та «монархія»
	Громадські слухання		
	Рольова гра		

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Опрацювання дискусійних питань	Займи позицію	Як залагодити конфлікт	Пояснюють, що таке конфлікт; розповідають про причини виникнення конфліктів; називають кроки до примирення; розпізнають та описують ситуації, у яких краще поступитися; наводять приклади правил спілкування в інтернеті; розповідають, як можна врахувати інтереси кожного у конфліктній ситуації.
	Дискусія в стилі ток-шоу		
	Дебати		
	Зміни позицію		

Джерела: [9; 13].

Ураховуючи, що курс є новим і за змістом, і за методикою викладання, вчителям можна запропонувати використання цікавих видів діяльності під час проведення уроків «Я досліджую світ». Наприклад, «Вправи на знайомство», «Вправи на визначення настрою», «Вправи на зняття емоційного і м'язового напруження», «Вправи на об'єднання у групи», «Вправи на завершення уроку», що допомагають налаштувати учнів на освітній процес, забезпечити позитивний мікроклімат у класі, успіх, виховувати толерантне ставлення до оточуючих, підвищувати самооцінку дитини. З опертям на дослідження [12] висвітливо зміст інтерактивних вправ, які можна творчо використовувати з метою формування громадянської та соціальної компетентностей молодших школярів у процесі взаємодії з навколишньою дійсністю (табл. 2).

Таблиця 2

Інтерактивні вправи щодо формування громадянської та соціальної компетентностей молодших школярів

Назва вправи	Основні завдання
«Інтерв'ю»	Знайомство дітей; заохочення бути добрими і товариськими
«Кросворд»	Виховання доброзичливих стосунків між здобувачами освіти
«Продовжіть речення»	Створення позитивного настрою у дітей; висловлювання власних ідей, думок
«Що моя річ знає про мене?»	Самопізнання, розвиток креативності; самопрезентація; ефективна комунікація
«Кольорові привітання»	Розвиток позитивного мислення, налаштування на успіх; спілкування з іншими в спільній діяльності
«Ти – молодець»	Отримання підтримки з боку оточуючих, доброзичливе та уважне ставлення
«Ти подобаєшся мені»	Виховання доброзичливого ставлення один до одного
«Світлофор»	Поліпшення психологічного клімату в класі; налаштування на підтримку та взаємодопомогу
«Сонце світить для тих, хто сьогодні ...»	Створення атмосфери відкритості, розкнутості й дружньої співпраці
«Веселка», «Соняшник», «Апельсин»	Оцінювання власних досягнень; психологічний настрій, комфорт

Підсумовуючи, можна зазначити, що використання інтерактивних вправ допомагає вчителю підвищити емоційний настрій учнів, налаштувати їх на подальшу роботу під час освітнього процесу, розвивати вміння аналізувати, оцінювати, систематизувати, виховувати дружні стосунки, співпрацю, чуйність, бажання допомагати та підтримувати один одного.

Висновки. Проведене наукове дослідження дає можливість стверджувати, що під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» можна плідно здійснювати формування соціальної та громадянської компетентностей здобувачів освіти. У цьому сенсі досить ефективним постає проведення тематичних тижнів, забезпечення активної взаємодії учнів із використанням інтерактивних технологій навчання на уроках. Система освітньої роботи вчителя має спрямовуватися на виховання у молодших школярів усвідомленого відчуття себе частиною суспільства, емпатії, налаштування на активне спілкування та взаємодопомогу, важливості дотримання правил у процесі соціальної взаємодії.

Порушене в статті питання досить об'ємне, а тому потребує більш детального дослідження, що може бути вектором подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Державний стандарт початкової освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
3. Інноваційні підходи до викладання предмета «Я у світі»: матеріали науково-методичного інтернет-семінару / уклад. Л. Н. Добровольська, В. О. Чорновіл. Черкаси: ЧОІПОПП, 2014. 82 с.
4. Кріль О. Формування громадянських та соціальних компетентностей у молодших школярів. *Початкова школа*. 2019. № 9. С. 5–9.
5. Навчальні програми для 1–4 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
6. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / Воронцова Т. В. та ін. Київ: Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.
7. Нова українська школа: поради для вчителя / під заг. ред. Н. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
8. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18–20.
9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
10. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#n8>
11. Сікорський П. Підготовка педагогічних працівників у контексті концепції «Нова українська школа». *Вища освіта України*. 2021. № 1. С. 80–86.
12. Я досліджую світ: посібник для вчителя з інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти: у 2-х ч. / Т. Воронцова та ін. Київ: Видавництво «Алатон», 2018. Ч. 1. 432 с.
13. Я досліджую світ: розробки уроків з інтегрованого курсу для 1–3 класів закладів загальної середньої освіти / Воронцова Т. В. та ін. Київ: Видавництво «Алатон», 2020. 847 с.

References:

1. Busel, V. T. (Ed.). (2001). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv: Irpin: Perun [in Ukrainian].
2. State Standard of Primary Education approved by the Cabinet of Ministers decree dated February 21, 2018, No. 87. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> [in Ukrainian].

3. Dobrovolska, L. N., & Chornovil, V. O. (Ed.). (2014). *Innovatsiini pidkhody do vykladannia predmeta «Ia u sviti»* [Innovative approaches to teaching the subject "I am in the world"]. Cherkasy: ChOIPOPP [in Ukrainian].
4. Kril, O. (2019). Formuvannia hromadianskykh ta sotsialnykh kompetentnosti u molodshykh shkoliariv [Formation of civic and social competencies in junior high school students]. *Pochatkova shkola*, 9, 5-9 [in Ukrainian].
5. Navchalni prohramydlia 1–4 klasiv. (2021). [Curricula for grades 1–4]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> [in Ukrainian].
6. Vorontsova, T., Ponomarenko, V., Khomych, O., Harbuziuk, I., & Andruk, N. (2019). *Nova ukrainska shkola: metodyka navchannia intehrovanoho kursu «Iadoslidzhuiusvit» u 1–2 klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu* [New Ukrainian school: methods of teaching the integrated course "I explore the world" in 1-2 classes of general secondary education on the basis of the competence approach]. Kyiv: Alaton [in Ukrainian].
7. Bibik, N. M. (Ed.). (2017). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian school: a guide for teachers]. Kyiv: Pleiady [in Ukrainian].
8. Pometun, O. I. (2005). Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti: pohliad z suchasnoi pedahohichnoi nauky [Formation of civic competence: a view from modern pedagogical science]. *Visnyk prohram shkilnyk hobminiv*, 23, 18–20 [in Ukrainian].
9. Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L. V. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia* [Modern lesson. Interactive learning technologies]. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
10. About approval of the concept of implementation of state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian school" to the 2029-year period, The Cabinet of Minister's decree dated December 14, 2016, No. 988-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-r#n8> [in Ukrainian].
11. Sikorskyi, P. (2021). Pidhotovka pedahohichnykh pratsivnykiv u konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Training of teachers in the context of the concept of "New Ukrainian School"]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 1, 80–86 [in Ukrainian].
12. Vorontsova, T. V., Ponomarenko, V. S., Khomych, O. L., Harbuziuk, I. V., Andruk, N. V., & Vasylenko, K. S. (2018). *Ya doslidzhuiu svit: posibnyk dlia vchytelia z intehrovanoho kursu dlia 1 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [I explore the world: a guide for teachers in an integrated course for the 1st grade of general secondary education]. Kyiv: Alaton [in Ukrainian].
13. Vorontsova, T., Ponomarenko, V., Vasylenko, K., Kobernyk, Yu., Mirosnykova, O., Kompaniets, M., & Andruk, N. (2020). *Ya doslidzhuiu svit: rozrobky urokiiv z intehrovanoho kursu dlia 3 klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [I explore the world: developing integrated lesson lessons for grades 3 of general secondary education]. Kyiv: Alaton [in Ukrainian].

Kocha I. A.,
 orcid.org/0000-0002-8799-5279
 Lahoiskyi A. O.,
 orcid.org/0000-0002-6459-4560

INNOVATIONS IN THE FORMATION OF SOCIAL AND CIVIC COMPETENCES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS ON THE BASIS OF CONCEPTS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article reveals innovations in the content and technologies of formation of social and civic competencies of junior schoolchildren in the context of the requirements of the New Ukrainian School. Besides, the definitions of the words «competence», «social competence», «civic competence» are revealed on the analysis of scientific sources and regulatory framework.

The key ideas of the integrated course «I explore the world» in primary school are considered, among them a significant place is given to interactive technologies of learning aimed at realization of implementing the activity approach, formation of key and subject competencies, developing social and civic behaviors.

The authors highlight the peculiarities of the formation of social and civic competencies of primary school students in the process of learning of the integrated course «I explore the world», in particular, the use of different groups of interactive learning technologies: cooperative, collective group, situational modeling, discussion issues. It is noted that in the process of teaching of the integrated course «I explore the world» there is an interactive interaction of participants in the educational process, during which both a teacher and students perform creative tasks together, participate in dialogue, discussion, offer joint solutions based on the analysis of circumstances and situations, make informed decisions. A new subject is aimed at the development of the critical thinking, pro-social skills, interpersonal skills and information literacy of students in the context of civic education.

The interactive exercises used by the teacher in the educational process in order to form life competencies, ensure a positive microclimate in the classroom, success, tolerant interaction are highlighted.

Key words: competence, social competence, civic competence, junior schoolchildren, primary school, New Ukrainian School, integrated course «I explore the world».

Дата надходження статті: 04.11.2021р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Примакова В.В.